

ГОМОН Д. О.,
аспірант кафедри
адміністративного права
та адміністративного процесу
(Одеський державний університет
внутрішніх справ)

УДК 351.77

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ

У статті досліджено проблеми реалізації державної політики України у сфері охорони здоров'я в контексті здійснення реформ медичної сфери. Запропоновано шляхи вдосконалення державної політики з охорони здоров'я на сучасному етапі.

Ключові слова: державна політика, сфера охорони здоров'я, реформування, стан здоров'я населення.

В статье исследуются проблемы осуществления государственной политики Украины в сфере здравоохранения в контексте проведения медицинской реформы. Предложены пути усовершенствования государственной политики охраны здоровья в современных условиях.

Ключевые слова: государственная политика, сфера здравоохранения, реформирование, состояние здоровья населения.

The article reviews problems of implementation of the state policy of Ukraine as regards the sphere of health protection in the context of the reforms of medical care. Some ways to improve the state policy as regards health at the present stage have been suggested.

Key words: state politics, healthcare, reform, health of the population.

Вступ. Значущість здоров'я сьогодні визначається як універсальна соціальна цінність, яка стосується всіх: і багатих, і бідних, і молодих, і літніх людей. Показник здоров'я людини є одним із чинників суспільного розвитку тієї чи іншої країни та становить стратегічну мету державної політики.

Проте на сучасному етапі суспільного розвитку здоров'я нації належить до найбільш вагомих і серйозних проблем, оскільки є провідним чинником продуктивності праці та сприяє економічному розвитку держави. Тому система охорони здоров'я, як і будь-яка система соціально-економічної діяльності суспільства, потребує здійснення заходів щодо її вдосконалення, тобто реформування [1].

На сьогодні досліджено різні аспекти державної політики у сфері охорони здоров'я, проте проблема реалізації функцій державної політики з питань охорони здоров'я в контексті медичної реформи залишається досить актуальною.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз реформування державної політики України у сфері охорони здоров'я як основного регулятора здоров'я нації.

Результати дослідження. Державна політика України в галузі охорони здоров'я – це комплекс прийнятих загальнодержавних рішень чи взятих зобов'язань щодо збереження та зміцнення фізичного й психічного здоров'я та соціального благополуччя населення держави

як найважливішої складової її національного багатства шляхом реалізації сукупності політичних, організаційних, економічних, правових, соціальних, культурних, наукових і медичних заходів із метою збереження генофонду української нації, її гуманітарного потенціалу, враховуючи вимоги сучасного й майбутніх поколінь в інтересах як конкретної людини (особистості), так і суспільства в цілому [2, с. 7].

Підходи до формування державної політики у сфері охорони здоров'я задекларовано в Конституції України (ст. ст. 43, 45, 46, 48–50) [3].

Статтею 13 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» визначено, що основу державної політики охорони здоров'я формує Верховна Рада України шляхом закріплення конституційних і законодавчих засад охорони здоров'я, визначення її мети, головних завдань, напрямів, принципів і пріоритетів, установлення нормативів та обсягів бюджетного фінансування, створення системи відповідних кредитно-фінансових, податкових, митних та інших регуляторів, затвердження загальнодержавних програм охорони здоров'я [4].

Сьогодні науковці розглядають питання про те, що нині є першочерговим: реформа чи реорганізація системи охорони здоров'я.

Реформа системи охорони здоров'я – це діяльність, пов'язана зі зміною політики й інститутів охорони здоров'я, через які вона проводиться. Метою реформи є зміна парадигми державної політики, управління, забезпечення переходу до суспільства, де рішення виробляються відкрито, прозоро, демократично, згідно із законами, правилами, нормами та процедурами, що відповідають міжнародним стандартам [5].

Реорганізація – це перебудова, перетворення, зміна структури й організаційних форм підприємств, установ, державних або громадських організацій [6, с. 147].

Необхідність реформування сфери охорони здоров'я України зумовлена суттєвими суперечностями між зростаючими потребами населення в медичній допомозі та спроможністю галузі їх задовольнити на засадах якості, доступності, ефективності, рівності та справедливості [1].

Вітчизняні дослідники стверджують, що для розробки й запровадження ефективної державної політики реформування галузі охорони здоров'я необхідно пройти три стадії: прийняття політичних та управлінських рішень, їх реалізації й оцінки результатів реформ.

Зарубіжні автори акцентують увагу на необхідності виконання таких трьох груп заходів щодо успішної реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я:

- лібералізація попиту на медичні послуги шляхом розширення можливостей споживача вибору та зміни ролі держави, споживачів, медичних закладів і лікарів, які взаємодіють і стають більш активними партнерами у сфері охорони здоров'я;

- диверсифікація пропозицій медичних послуг методом створення нового сприятливого середовища для недержавної та приватної діяльності шляхом перерозподілу власності, виробництва й фінансування охорони здоров'я;

- удосконалення стимулів для медичних закладів і медичних працівників за економію витрат і підвищення якості медичних послуг на новому конкурентному ринку [7, с. 192].

Варто наголосити на тому, що національна політика в галузі охорони здоров'я повинна передбачати створення нової ідеології охорони здоров'я України, вироблення шляхів і засобів оптимальної організації на національному рівні охорони та поліпшення здоров'я, формування здорового способу життя, медичної й соціальної профілактики захворювань, реабілітації. Серед основних цілей нової ідеології охорони здоров'я виокремимо такі позиції:

- стимулювання державою соціальної спрямованості розвитку суспільства;
- упровадження нешкідливих технологій, що забезпечують охорону життя та здоров'я в процесі матеріально-технічного виробництва;

- забезпечення державою пріоритетного фінансування комплексних народногосподарських програм профілактики, своєчасного лікування, реабілітації й інших заходів щодо охорони здоров'я;

- заохочення державою підприємств та організацій, які активно інвестують пріоритетні напрями розвитку охорони здоров'я [2, с. 11].

Що стосується стратегічних цілей національної політики України в галузі охорони здоров'я, то вони повинні передбачати:

- зниження захворюваності та передчасної смертності різних груп населення за віковими, статевими, професійними, релігійними й іншими ознаками;
- подовження середньої тривалості життя людини за збереження достатньої його якості;
- подовження трудового довголіття й соціальної активності людини;
- зниження негативного впливу середовища (природного та антропогенного) на стан здоров'я населення;
- радикальне вдосконалення системи медичної профілактики захворювань і їх ускладнень, а також реабілітації осіб, які втратили здоров'я [8, с. 28].

В Україні реформування сфери охорони здоров'я було розпочато затвердженням Указом Президента України «Концепції розвитку охорони здоров'я населення України» (2000 р.), кінцевою метою реалізації якої є збереження та зміцнення здоров'я населення, продовження періоду активного довголіття та тривалості життя людей.

Державна політика у сфері охорони здоров'я спрямована на підвищення рівня здоров'я, поліпшення якості життя та збереження генофонду українського народу шляхом запровадження таких державних заходів:

- переорієнтація охорони здоров'я на посилення заходів із попередження захворювань, запобігання інфекційним захворюванням, зниженням ризиків для здоров'я людини, що пов'язані із забрудненням і шкідливим впливом чинників довкілля;
- вирішення проблем гігієни та безпеки праці;
- створення умов для формування та стимулювання здорового способу життя;
- здійснення активної демографічної політики, спрямованої на стимулювання народжуваності та зниження смертності, збереження та зміцнення репродуктивного здоров'я населення.

Галузеві заходи передбачають розвиток первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини; розроблення державних комплексних і цільових програм; визначення пріоритетів медичної допомоги та обґрунтування переліку й обсягу гарантованого рівня безоплатної медичної допомоги; проведення реструктуризації галузі з метою ліквідації диспропорцій в розвитку різних видів медичної допомоги [9].

Наступним етапом удосконалення моделі вироблення державної політики з питань охорони громадського здоров'я стало підписання 6 грудня 2005 р. Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо реформування системи охорони здоров'я населення» № 1694/2005. Пізніше в напрямі вдосконалення державної політики в Україні розроблено програму економічних реформ на 2010–2014 рр., а саме «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», якою започатковано системну реформу медичного обслуговування.

Основною метою реформи медичної сфери в контексті програми економічних реформ є поліпшення громадського здоров'я, забезпечення рівного та справедливого доступу всіх громадян до медичних послуг належної якості. Напрямами реформування сфери охорони здоров'я визначено такі: розмежування первинного, вторинного та третинного рівнів надання медичної допомоги; створення центрів первинної медико-санітарної допомоги як комунальних некомерційних підприємств; створення для надання вторинної медичної допомоги міжрайонних і міжміських об'єднань комунальних некомерційних підприємств (госпітальних округів); удосконалення системи профілактики захворювань; удосконалення системи фінансування галузі; удосконалення системи контролю якості медичної допомоги та інші заходи [10].

Виходячи з основних напрямів державної політики у сфері охорони здоров'я, враховуючи існуючі проблеми в охороні здоров'я та рекомендації міжнародних організацій, у тому числі ВООЗ, положення Основ нової європейської політики в охороні здоров'я «Здоров'я-2020», в Україні обґрунтовано та розроблено проект загальнодержавної програми «Здоров'я-2020: український вимір».

Документ спрямовано на реалізацію стратегічних пріоритетів України у сфері охорони здоров'я щодо профілактики хронічних неінфекційних захворювань, мінімізації впливу факторів ризику розвитку хвороб на основі міжсекторального підходу, створення сприятливого для здоров'я середовища, формування відповідального ставлення громадян до особистого здоров'я й мотивації населення до здорового способу життя, а також оптимізації організації й фінансування медичної галузі зі створенням дієвої системи охорони громадського здоров'я, зорієнтованої на пріоритетний розвиток ПМСД, сімейної медицини, спроможної забезпечити медичні потреби населення на рівні чинних стандартів, у тому числі за найбільш значущими в соціально-економічному та медико-демографічному плані хронічними неінфекційними захворюваннями [11].

Висновки. Отже, підсумовуючи вищевикладене, потрібно зазначити, що процес реформування й оптимізації державної політики України в галузі охорони здоров'я в глобалізаційному суспільстві повинен включати такі стратегічні напрями регулювання:

- приведення національного законодавства з охорони здоров'я у відповідність до законодавства Європейського Союзу;
- розробку та затвердження концепції стратегічного планування галузі охорони здоров'я в Україні;
- визначення й законодавче закріплення обсягу гарантованих державних зобов'язань щодо безоплатної медичної допомоги;
- перехід на багатоканальну систему фінансування медичної галузі;
- підвищення вимог до підготовки наукових кадрів, забезпечення раціонального використання науково-інформаційних ресурсів у галузі охорони здоров'я.

При цьому варто особливо наголосити на тому, що в сучасних умовах ефективна реалізація державної політики України в галузі охорони здоров'я неможлива без здійснення стратегії інтеграції до Європейського Союзу, розширення та зміцнення міжнародних зв'язків.

Список використаних джерел:

1. Петрова С. Державна політика України у сфері охорони здоров'я в контексті реформи медичного обслуговування / С. Петрова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Ttpdu_2014_2_14.pdf.
2. Державна політика у сфері охорони здоров'я : [монографія] : у 2 ч. / кол. авт. ; упоряд. Я. Радиш ; передм. та заг. ред. М. Білинської, Я. Радиша. – К. : НАДУ, 2013– . – Ч. 1. – 2013. – 396 с.
3. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
5. Кризина Н. Аналіз державної політики в галузі охорони здоров'я в працях українських учених / Н. Кризина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej3/txts/GALUZEVE/08-KRIZINA.pdf>.
6. Худоба О. Система охорони здоров'я в Україні : термінологічний аналіз / О. Худоба // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України / за заг. ред. В. Загорського, А. Ліпінцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2009. – Вип. 21. – С. 145–150.
7. Солоненко Н. Міжнародні тенденції державної політики та управління реформуванням у галузі охорони здоров'я / Н. Солоненко, І. Солоненко // Вісник УАДУ. – 2001. – № 1. – С. 187–194.
8. Концептуальні основи національної політики в галузі охорони здоров'я / В. Пономаренко, А. Нагорна, Л. Ткач, В. Гуменний // Українські медичні вісті. – 1997. – № 1(56). – С. 28–29.

9. Про Концепцію розвитку охорони здоров'я населення України : Указ Президента України від 7 грудня 2000 р. № 1313/2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1313/2000>.

10. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава : програма економічних реформ на 2010–2014 роки [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.pdf.

11. Устїнов О. Актуальні проблеми здоров'я та охорони здоров'я у III тисячолітті / О. Устїново [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.umj.com.ua/article/59340/aktualni-problemi-zdorov-ya-ta-oxoroni-zdorov-ya-u-iii-tisyacholitti>.

ЛЕВЧУК С. М.,
аспірант кафедри управління,
адміністративного права і процесу
та адміністративної діяльності
(Національний університет
державної податкової служби України)

УДК 342.97

ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

У статті досліджено нормативні підстави та правовий статус органів Державної фіскальної служби України як суб'єктів надання адміністративних послуг. Розглянуто питання про інституційні зміни вказаних органів, уточнюється правовий статус центрів обслуговування платників.

Ключові слова: адміністративні послуги, органи виконавчої влади, Державна фіскальна служба України.

В статье исследуются нормативные основания и правовой статус органов Государственной фискальной службы Украины как субъектов предоставления административных услуг. Рассматривается вопрос об институциональных изменениях указанных органов, уточняется правовой статус центров обслуживания плательщиков.

Ключевые слова: административные услуги, органы исполнительной власти, Государственная фискальная служба Украины.

The article investigates the normative basis and the legal status of state fiscal service as providers of administrative services. The question of institutional changes these bodies clarifies the legal status of service centers taxpayers.

Key words: administrative services, executive bodies, State Fiscal Service of Ukraine.

Вступ. Сучасні суспільні процеси докорінно змінюють цільову програму діяльності публічно-політичних інститутів, зумовлюючи сервісну спрямованість їх функціонування. Закономірним наслідком розвитку функцій держави є переорієнтація діяльності органів дер-

